

Вих. № 2777 від 10 грудня 2019 року

Голові Комітету Верховної Ради України з
питань правової політики
Венедіктовій І. В.

Щодо проєкту закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення можливостей самопредставництва органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб незалежно від порядку їх створення в суді» (реєстр. № 2261)

Шановна Ірино Валентинівно!

Всеукраїнська громадська організація «Асоціація правників України» (надалі – АПУ) висловлює Вам свою глибоку повагу та звертається щодо такого.

Асоціація правників України є всеукраїнською громадською організацією, що об'єднує понад 7 000 правників з метою сприяння втіленню в життя принципу верховенства права в державному, суспільному та громадському житті, сприяння розбудові правової держави та розвитку юридичної професії.

Експерти Комітету АПУ з конституційного права, адміністративного права та прав людини (надалі – Комітет АПУ) розглянули проєкт Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення можливостей самопредставництва органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб незалежно від порядку їх створення в суді» (реєстр. № 2261) та, в частині внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України (надалі – КАСУ), висловлюють свою занепокоєність щодо такого.

Чинне законодавство України надає можливість особі як особисто звертатися до суду, представляти свої інтереси самостійно та діяти від власного імені, так і вчиняти відповідні дії через свого представника.

Звертаємо увагу, що самостійна участь особи від власного імені у судовому процесі і є самопредставництвом.

На відміну від фізичної особи, яка може здійснювати будь-які дії, в тому числі і процесуальні, безпосередньо, юридична особа відповідно до ч. 1 ст. 92 Цивільного кодексу України набуває цивільні права та обов'язки і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону. До таких органів належать правління, загальні збори, виконавчий орган (одноосібний чи колегіальний), наглядова рада, в залежності від організаційно-правової форми юридичної особи.

ГЕНЕРАЛЬНІ ПАРТНЕРИ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ В 2019 РОЦІ

AVERLEX

ARIO LAW FIRM

ASTERS

ВАСИЛЬ КІСІАЛ

VB' PARTNERS

ЮРИДИЧНЕ
БЮРО

СГОРОВ
ПУГІНСЬКИЙ
АФАНАСЬЄВ
І ПАРТНЕРИ

LCF

MORIS

3
LITVINEN CHALIKOVA
LAW FIRM

Sokolovskyi
and Partners

ПАРТНЕРИ

АЛЕКСЕЄВ
БОЯРЧУКОВ
ТА ПАРТНЕРИ

ДУБІНСЬКИЙ & ОШАРОВА
Патентно-кримінальна Асоціація

Kachura
Lawyers

SJS GROUP

КВІНІП, ЯКІМАЧУК ТА ПАРТНЕРИ
PRAKTIKA BUREAU

ЕКСКЛЮЗИВНИЙ
ПАРТНЕР – БАНК

А Альфа-Банк

A
CLUB

Таким чином, самопредставництво у судовому процесі здійснюється юридичною особою через її органи, а саме через її керівника або члена виконавчого органу, уповноваженого діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення (ч. 3 ст. 55 КАСУ).

Відповідно до ч. 1 ст. 237 ЦК України представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє.

Цивільний кодекс розрізняє представництво за законом та за довіреністю.

Представництво за довіреністю, у свою чергу, відповідно до ст. 244 ЦК України може ґрунтуватися на договорі або на акті органу юридичної особи.

Відповідно до ст. 59 КАСУ повноваження представника юридичної особи підтверджуються довіреністю такої особи, що видана за підписом (електронним цифровим підписом) посадової особи, уповноваженої на це законом, установчими документами або ордером.

Враховуючи вказане, працівник, який представляє інтереси юридичної особи в суді за довіреністю, є представником, а на відповідні відносини, що виникають між ним та юридичною особою, не поширюється дія інституту самопредставництва.

Вказаний висновок підтверджується практикою Верховного Суду. Зокрема, Велика Палата Верховного Суду за результатом розгляду справи № 910/23346/16 дійшла висновку, що особи, які представляють юридичну особу за довіреністю і виконують процесуальні дії на підставі наданих їм довіреністю повноважень, виступають від імені цієї особи як довірителі, а не в порядку самопредставництва.

Водночас, законопроект № 2261, в частині внесення змін до КАСУ, суттєво розширює перелік осіб, які мають право представляти юридичну особу в суді, а саме: «юридична особа незалежно від порядку її створення, суб'єкт владних повноважень, який не є юридичною особою, бере участь у справі через свого керівника, члена виконавчого органу, іншу особу, уповноважену діяти від її (його) імені відповідно до закону, статуту, положення, трудового договору (контракту) тощо (самопредставництво юридичної особи, суб'єкта владних повноважень), або через представника».

На відміну від чинної редакції, яка дозволяє здійснювати самопредставництво лише керівнику та членам виконавчого органу, проєкт поширює це право фактично на будь-яку особу, яка уповноважена діяти від імені юридичної особи на підставі певного документа.

По-перше, це суперечить загальним нормам цивільного права, відповідно до яких юридична особа у порядку самопредставництва діє через свої органи на підставі статутних документів або закону, а не через інших осіб, зокрема, працівників, які діють на підставі трудового договору (контракту). Працівник може представити інтереси юридичної особи лише на підставі довіреності, а отже в межах відносин представництва.

По-друге, виходячи із наведеного формулювання норми, юридична особа може уповноважити будь-яку особу на підставі довіреності представляти юридичну особу в суді і вважати це самопредставництвом, а не представництвом. Вказана ситуація можлива внаслідок того, що норма у законопроекті не містить ані вичерпного переліку осіб («іншу особу»), ані вичерпний перелік документів, на підставі яких здійснюється самопредставництво («тощо»).

Наведений приклад ілюструє недосконалість запропонованої норми та можливе змішування понять «самопредставництва» та «представництва» юридичної особи. Якщо відкинути теоретичну складову проблеми, то на практиці застосування вказаної норми створюватиме колізії, оскільки даватиме можливість ігнорувати «адвокатську монополію» і відповідні норми Конституції України, призначаючи представниками юридичних осіб в суді сторонніх осіб (не працівників) на підставі довіреності в порядку «самопредставництва».

Якщо ж даним законопроектом, законодавець має намір переглянути теоретичні засади інституту самопредставництва юридичної особи, то відповідні зміни не можуть обмежуватися лише

процесуальними кодексами, зокрема КАСУ, а повинні мати системний характер та змінювати в першу чергу цивільне та корпоративне законодавство, а вже потім - процесуальне.

З огляду на зазначене вище, Комітет АПУ звертається до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики з проханням внести відповідні корективи до законопроекту № 2261 до другого читання.

Сподіваємось на подальшу плідну співпрацю.

З повагою,

Виконавча директорка

Олександра Егерт